

به نام خداوند

گزارش سخنرانی علمی
«تأملی بر چالشهای تحقق شهر الکترونیکی در ایران»

سخنران: دکتر غلامعلی منتظر

تاریخ برگزاری: ۱۳۹۰/۰۶/۳۰

مکان: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

تدوین: معصومه سادات کشفی

مهر ۱۳۹۰

مقدمه

گزارش حاضر به معرفی پنجمین سخنرانی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در سال ۱۳۹۰ می‌پردازد. در انتها نیز نتایج تحلیل کاربرگه‌های ارزیابی شرکت کنندگان ارائه می‌شود.

الف. معرفی

پنجمین سخنرانی علمی پژوهشگاه با عنوان «تأملی بر چالشهای تحقق شهر الکترونیکی در ایران» و سخنرانی آقای دکتر غلامعلی منتظر، عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس و قائم مقام رئیس پژوهشگاه در روز چهارشنبه ۱۳۹۰/۰۶/۳۰ ساعت ۱۴ تا ۱۶/۲۰ در تالار اجتماعات پژوهشگاه برگزار شد. در این گزارش، خلاصه‌ای از سخنرانی به همراه نتایج تحلیل کاربرگه‌های ارزیابی شرکت کنندگان ارائه می‌شود.

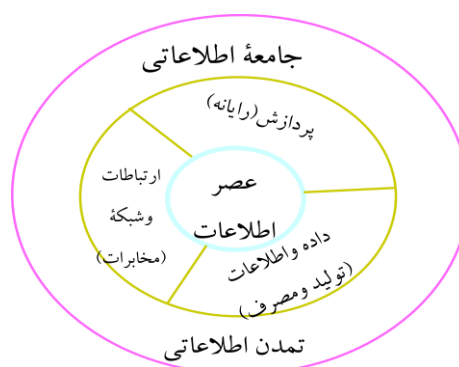
ب. خلاصه سخنرانی

در این سخنرانی، موضوعهای تعریفی از «جامعه اطلاعاتی»، «شهر الکترونیکی»، «شهرداری دیجیتالی»، «بررسی برنامه‌های شهرداری دیجیتالی در شهرهای منتخب جهان»، «مقایسه و تحلیل برنامه‌های شهرداری دیجیتالی جهان» و «نکات پیشنهادی در برنامه ریزی راهبردی شهر دیجیتالی تهران در سال ۱۴۰۰» به شرح زیر ارائه شد.

ویژگیهای عصر اطلاعات شامل این موارد است:

- کوچک شدن جوامع
- جهانی شدن روابط به طوری که روابط از حالت محلی و محدود جغرافیایی خارج می‌شود. یک شرکت با موقعیت جغرافیایی محلی می‌تواند دارای روابط بین‌المللی باشد.
- تبدیل شدن اطلاعات به شکل یک کالا.
- جریان اطلاعات به مثابه شریان اصلی حیات جوامع است.

عصر اطلاعات ناشی از سه وجه: توجه به اطلاعات به عنوان شریان اصلی حیات، رایانه به عنوان پردازشگر این اطلاعات و مخابرات به عنوان معبر انتقال اطلاعات است که حاصل آن در جامعه اطلاعاتی و در وجهی گسترده‌تر در تمدن اطلاعاتی متبلور می‌شود.

ویژگیهای جامعه اطلاعاتی

- مفاهیم سنتی آموزش، کسب و کار، اقتصاد و تجارت متحول می شود. آموزش به مفهوم سنتی و گذشته که در سرکلاس حاضر شویم از بین رفته و آموزش مدولار جایگزین آن شود و این آموزش را بنگاه‌های بزرگ ارائه کنند. به همین ترتیب کسب و کار به شکل کسب و کار الکترونیکی، تجارت به شکل تجارت الکترونیکی شکل می گیرد و پیش بینی می شود به طور متوسط در ۲۰ سال آینده شکل خواهد گرفت.
 - ارزشهای اطلاعاتی جایگزین ارزشهای مادی می شود.
 - اطلاعات به سرعت تولید و به عنوان کالا در اختیار قرار می گیرد.
 - فعالیتهای کاری بیشتر در پردازش اطلاعات است تا در تولید صنعتی یا کشاورزی. جوامع به سمت کسب و کار و مشاغل به سمت خدمات پیش می روند و این خدمات متأثر از پردازش اطلاعات هستند.
 - نقش زمان و مکان فیزیکی کم رنگتر و امکان حضور مجازی ایجاد می شود.
 - مهارتها و مشاغل جدید در عرصه فناوری ارتباطات ایجاد می گردد.
 - نحوه ارتباط و تعامل انسانها تغییر می کند.
- بدین ترتیب می توان «شهر الکترونیکی» را برآیند نهادینه شدن فناوری اطلاعات در تاروپود نظام مدنیت و مدیریت شهری تعبیر کرد.

مزایای شهر الکترونیکی

۱. ارائه خدمات برخط به شهروندان
 ۲. افزایش رضایت مندی شهروندان در دسترسی به خدمات دولتی و بخش خصوصی
 ۳. مدیریت شهروندی براساس اصل شهروندمداری
 ۴. امکان توزیع عادلانه امکانات در میان شهروندان
 ۵. ایجاد زمینه استفاده از دیدگاههای شهروندان در مدیریت شهری
 ۶. بهبود کیفیت خدمات رسانی به شهروندان (شهروندمداری)
 ۷. افزایش سرعت و دقت در ارائه خدمات
 ۸. حذف دیوانسالاری
 ۹. افزایش نقش مشارکتی مردم
 ۱۰. افزایش امکان نظارت بر عملکرد سازمانها و افراد
 ۱۱. کاهش آلودگی و حفظ محیط زیست
 ۱۲. افزایش سطح فرهنگ اجتماعی
 ۱۳. کاهش تردهای غیرضروری
 ۱۴. ایجاد مشاغل جدید تحت شبکه
- باید توجه داشت که موضوع توسعه اطلاعاتی شهر اعم بر شهرداری الکترونیکی (دیجیتالی) است. شهرداری جزئی از شهر است ولی از آنجا که حدود ۶۰ درصد فعالیتهای عمومی شهر از طریق شهرداریها اعمال می شود موضوع شهر الکترونیکی و شهرداری دیجیتال به شدت درهم تنیده است و نمی توان یکی را بدون دیگری در نظر گرفت.

در تحقق شهر الکترونیکی شرایطی وجود دارد از جمله:

- ✓ زیر ساخت قوی ارتباطی
- ✓ توسعه سواد اطلاعاتی شهروندان
- ✓ پی بستر غنی داده‌ای
- ✓ نظام مدیریت مبتنی بر اطلاعات
- ✓ محیط حقوقی مناسب
- ✓ توسعه نهادهای اطلاعاتی شهری
- ✓ تأمین امنیت شبکه - داده

تجمع این شرایط در مفهوم توسعه اطلاعاتی شهر خلاصه می‌شود. لیکن در شهرداری، نقطه اوج تأثیر فناوری اطلاعات را می‌توان در پیدایی دولت الکترونیکی در شهرداری دانست که خود شامل چهار مرحله است:

مرحله پیدایش ← تدوین برنامه

مرحله ارتقا ← توسعه زیرساختها شبکه ای و فرهنگی

مرحله تعامل دو سویه ← دریافت اطلاعات از شهروندان و پردازش نیمه خودکار

مرحله یکپارچگی ← تعامل دو سویه مردم و شهرداری به طور تمام خودکار

به طور مثال برنامه توسعه اطلاعاتی شهری کشور سنگاپور، شهرهای دوبلین، کپنهاک و واشنگتن به شرح زیر است.

ردیف	شهر	برنامه توسعه اطلاعاتی شهری
۱	سنگاپور	<ul style="list-style-type: none"> ▪ زیرساختهای پهن باند ▪ امنیت شبکه ▪ تدوین قانون حق کپی ▪ پرداختهای شبکه‌ای
۲	دوبلین	<ul style="list-style-type: none"> ▪ تأمین محیط مناسب الکترونیکی برای ارائه خدمات مالی ▪ توجه به نقل و انتقال تصاویر ویدیویی ▪ ایجاد محیطی مناسب برای کسب و کار الکترونیکی
۳	کپنهاک	<ul style="list-style-type: none"> ▪ سیستم حمل و نقل هوشمند ▪ پرداخت الکترونیکی ▪ استفاده از منابع اطلاعات الکترونیکی (کتابخانه دیجیتال شهری)
۴	واشنگتن	<ul style="list-style-type: none"> ▪ توسعه سواد اطلاعاتی شهروندان ▪ ارائه خدمات تجارت الکترونیکی (۵۰٪ مردم یک بار خرید اینترنتی داشته‌اند) ▪ دریافت همه خدمات اداری از طریق شبکه (۹۵٪ خدمات)

سخنران برنامه‌های دیجیتالی، مقایسه و تحلیل شهرداریهای دیجیتالی در شهرهای منتخب جهان تورنتو، لندن، هنگ کنگ، سئول و کوالالمپور را به شرح زیر ارائه کرد.

- چشم انداز مشترک تمامی این شهرها استفاده از فناوری های نوین و حمایت از کسب و کارها است.
- هدف مشترک تمامی این شهرها ارتقای بخش فناوری اطلاعات و جذب آن است.
- وجوه مشترک برنامه ها و استراتژی های این شهرها عبارتند از:
- گسترش آموزش، پژوهش و توسعه واحدهای تحقیق و توسعه
- توسعه اقتصاد دانش بنیاد از طریق افزایش شرکت های فناوری اطلاعات و فراهم سازی امکانات برای آنان
- توسعه کسب و کار الکترونیکی
- توسعه دولت الکترونیکی
- توسعه زیرساختهای شبکه
- شهر تورنتو از فناوری اطلاعات به عنوان ابزاری برای رشد اقتصادی و پیشرفت به سمت جامعه اطلاعاتی بهره می گیرد.
- شهر لندن از ابزار فناوری اطلاعات برای اهداف تجاری استفاده می کند بنابراین به مواردی مانند توسعه بازارهای تجارت الکترونیکی، حضور در بازارهای جهانی، اقتصاد مبتنی بر دانش و ... اهمیت می دهد.
- شهر هنگ کنگ توجه ویژه‌ای به شهروندان دارد و تمامی امکانات و سرمایه گذاری های خویش را با هدف خدمت رسانی به شهروندان صورت می دهد.
- شهر سئول به اجرای برنامه‌های دولت الکترونیکی بها داده است. شهر سئول یکی از شهرهای مجهز و پیشرفته دنیا در عرصه فناوری اطلاعات است.
- شهر کوالالمپور چشم اندازی طولانی مدت و بیست ساله را در نظر گرفته به سرمایه گذاری در بخش صنعت گردشگری توجه ویژه‌ای دارد.
- شهرهای لندن، کوالالمپور و تورنتو برای رسیدن به چشم انداز خویش رقابت میان بنگاهها را هدف اصلی قرار داده‌اند.
- شهرهای لندن و هنگ کنگ، رشد اقتصادی را یکی از اهداف برای رسیدن به چشم انداز خویش در نظر گرفته‌اند.
- شهر سئول و کوالالمپور برای ارزیابی و کنترل اقدامات خود در عرصه دولت الکترونیکی توجه خاصی به تجهیز ابزارهای کنترلی فناوری اطلاعات نموده‌اند.
- شهرهای آسیایی هنگ کنگ، کوالالمپور و سئول در راهبردهای خود به مباحث مربوط به امنیت اطلاعات و مدیریت آن و حتی به حمایت از مالکیت فکری توجه ویژه‌ای دارند.

و در ادامه سخنرانی در خصوص شهر تهران گامهای رسیدن به شهرداری دیجیتالی، چشم انداز دیجیتالی، اهداف دیجیتالی شهر تهران را بر شمرند و برنامه‌های دیجیتالی شهر تهران نیز به شرح زیر ارائه شد:

شهر	برنامه دیجیتالی شهر تهران
تهران	<ul style="list-style-type: none">▪ افزایش بهره‌وری و قابلیت اعتماد خدمات ارائه شده به شهروندان به واسطه تأمین زیرساختهای مناسب ارتباطاتی و امن▪ آموزش و اطلاع رسانی به شهروندان از خدمات جدید دولت الکترونیکی▪ توسعه شهرهای مجازی▪ حمایت از تشکیل موسسات و شرکت های خصوصی▪ اصلاح معماری سازمانی برای رسیدن به ساختارهای کارآمد شهری▪ استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی در کنترل مناسب ترافیک▪ ارتقای اقتصاد دانش بنیاد و افزایش مهارت‌های فناوری اطلاعات کارکنان▪ تشویق به نوآوری در میان کسب و کارها▪ افزایش تعداد مراکز اطلاع رسانی خدمات دولت الکترونیکی، ابزارهای ارتباطاتی (مانند تلفن همراه و خدمات آن)، در گاههای دولتی و....▪ تشویق و حمایت از باز مهندسی فرایندها و شفافیت اداری▪ افزایش تعاملات اقتصادی تحت وب (بانکداری اینترنت، پول الکترونیکی) به منظور دستیابی به توسعه برنامه های دولت الکترونیکی▪ آشنا نمودن کارکنان بهداشت و سلامت با فواید فناوری اطلاعات▪ ایجاد درگاههای مناسب اطلاعاتی در سطوح مختلف مدیریت شهری▪ مشارکت با بخشهای آموزشی و استفاده از پژوهشها و مطالعات متخصصین به منظور ارزیابی اقدامات خویش در حوزه فناوری اطلاعات▪ تسهیل و فراهم سازی امکانات برای استفاده تجاری از نوآوریها و پژوهشها و حمایت از مالکیت معنوی▪ گسترش محتوای الکترونیکی وب سایتها به منظور خدمات به شهروندان▪ گسترش استفاده از سیستم های مدیریت امنیت اطلاعات برای حفاظت از منابع اطلاعاتی در مقابل ویروس ها و همچنین حفاظت از دخالت افراد بیگانه در شبکه

در بخش پایانی سخنران به پرسش و پاسخ به سؤالات شرکت کنندگان پرداختند و جلسه در ساعت ۱۶/۲۰ به پایان رسید.

ج. ارزشیابی نشست از دیدگاه شرکت کنندگان

پس از فراخوان سخنرانی ۲۵ نفر به صورت الکترونیکی، برای شرکت در سخنرانی، کاربرگ نام‌نویسی را تکمیل و ارسال کردند. علاوه بر شرکت کنندگانی که به صورت حضوری در سخنرانی شرکت داشته‌اند، تعداد ۱۸ نفر نیز شرکت کنندگان مجازی این سخنرانی بودند که با استفاده از امکان پخش زنده اینترنتی، مشارکت داشته‌اند. ۱۸ نفر از افراد در ارزیابی سخنرانی شرکت کردند. ۱۴ نفر از شرکت کنندگان زن و ۱۱ نفر مرد بودند. جدول ۱ سطح تحصیلات شرکت کنندگان را نشان می‌دهد.

جدول ۱. سطح تحصیلات شرکت کنندگان

سطح تحصیلات	فراوانی	درصد
دکتری	۳	۱۲٪
کارشناسی ارشد	۱۳	۵۲٪
کارشناسی	۹	۳۶٪
کاردانی	۰	۰
مجموع	۲۵	۱۰۰

نتایج تحلیل پرسشنامه‌های تکمیل شده در جدولهای زیر ارائه می‌شود:

۱. ارزیابی محتوا

جدول ۲. ارزیابی محتوای نشست

محتوا	بسیار بد	بد	متوسط	خوب	بسیار خوب	مجموع
روشنی هدف ارائه شده	-	-	۲	۱۱	۵	۱۸
تناسب محتوا با انتظار شما	۱	-	۱	۱۲	۴	۱۸
تناسب محتوا با نیازهای شما	۱	۱	۶	۵	۵	۱۸
روزآمدی محتوا	-	۱	۳	۷	۷	۱۸
قابلیت در افزایش دانش تخصصی	-	۱	۲	۱۰	۵	۱۸
جذابیت موضوع ارائه شده	-	۱	۱	۹	۷	۱۸

۲. سخنران

جدول ۳. ارزشیابی سخنران نشست

سخنران	بسیار بد	بد	متوسط	خوب	بسیار خوب	مجموع
تسلط بر موضوع (توان علمی)	-	-	-	۶	۱۲	۱۸
توانایی انتقال مطالب (قدرت بیان)	-	-	۱	۵	۱۲	۱۸
پیوستگی در ارائه مطلب	-	-	-	۸	۱۰	۱۸
ایجاد انگیزه و علاقه در شرکت کنندگان	-	-	۴	۱۱	۳	۱۸
اشتیاق نسبت به یادگیری شرکت کنندگان	-	-	۳	۱۰	۵	۱۸
گشاده‌رویی و احترام نسبت به شرکت کنندگان	-	-	-	۶	۱۲	۱۸
پاسخ به پرسش‌های شرکت کنندگان	-	-	-	۱۲	۶	۱۸

مدیریت زمان	-	-	۴	۷	۷	۱۸
-------------	---	---	---	---	---	----

۳. شرایط و تسهیلات

جدول ۴. ارزیابی شرایط و تسهیلات نشست

مجموع	بسیار خوب	خوب	متوسط	بد	بسیار بد	شرایط و تسهیلات
۱۸	۵	۷	۶	-	-	زمان برگزاری
۱۸	۴	۱۰	۴	-	-	مکان برگزاری
۱۸	۴	۱۲	-	۲	-	امکانات تالار (دیداری، نور، و...)
۱۸	۳	۱۴	۱	-	-	پذیرایی

۴. امور اجرایی

جدول ۵. ارزیابی امور اجرایی نشست

مجموع	بسیار خوب	خوب	متوسط	بد	بسیار بد	امور اداری
۱۸	۸	۹	۱	-	-	نحوه اطلاع رسانی برگزاری
۱۸	۸	۷	۳	-	-	ثبت نام
۱۸	۱۱	۷	-	-	-	برخورد کارکنان

۵. نحوه اطلاع رسانی

جدول ۶. نحوه اطلاع رسانی

فراوانی	نحوه آگاهی
۴	وبگاه پژوهشگاه
۴	خبرگزاری های تحت وب
۱	فراخوان
۹	سایر موارد
۱۸	مجموع

۶. پیشنهاد موضوع از سوی پاسخ‌دهندگان: پاسخ‌دهندگان موضوع‌هایی را برای نشست‌های بعدی پیشنهاد کردند که در جدول ۷ ارائه شده‌اند:

جدول ۷. پیشنهاد موضوع برای نشست‌های بعد

ردیف	موضوع نشست
۱	زیرساخت‌های فنی شهر الکترونیک
۲	سیستم اطلاعاتی در دولت الکترونیک
۳	CAهای ایمن در تراکنش‌ها
۴	موضوعاتی که کاربردی باشد و متناسب با امکانات قابل پیاده‌سازی و اجرایی شدن باشد و برگزاری نشست به نوعی کمک کند به تسریع پیاده‌سازی آنها
۵	موضوعات مرتبط با فناوری اطلاعات که در ایران جای بحث و کار داشته باشند و خیلی ایده‌آل و دور از واقعیت‌های موجود نباشد مثل گسترش و توسعه‌ی آموزش الکترونیک

۷. پیشنهاد و انتقاد: جدول ۸ پیشنهاد‌های پاسخ‌دهندگان برای بهبود برگزاری نشست‌های بعدی را شرح می‌دهد.

جدول ۸. پیشنهاد و انتقاد برای برگزاری نشست‌های بعدی

ردیف	پیشنهاد / انتقاد
۱	ارائه موضوع‌های ماهانه به خبرگزاری‌ها و وبلاگ‌ها و شبکه‌های اجتماعی اطلاع‌رسانی شوند
۲	ایجاد بانک اطلاعاتی و ارسال ایمیل
۳	شروع سخنرانی به موقع و سیستم‌های الکترونیکی قبلاً مورد بازدید قرار بگیرند
۴	متصدیان و مسئولین مرتبط با موضوع سخنرانی نیز دعوت شوند تا به سؤالات پاسخگو باشند
۵	مناسب شدن نور سالن
۶	انتشار فیلم سخنرانی بر روی سایت